Yüksek Lisans Rehberi | Başlangıç | Yüksek lisans

Yüksek Lisans Tez Konusu Nasıl Seçilir? — 7 Adımda Doğru Karar

Yüksek lisans öğrencileri için tez konusu seçme rehberi: iyi konunun ölçütleri, ilgi alanından araştırma sorusuna 7 adım, literatür boşluğu, daraltma örnekleri, yapılabilirlik ve özgünlük kontrolü, danışman görüşmesine hazırlık ve kaçınılacak hatalar.

Zafer Hoca · Yayın: 04.04.2026 · 7 dk okuma

Kısaca: İyi bir yüksek lisans tez konusu araştırılabilir, özgün ve süresi içinde tamamlanabilir olmalıdır. Konuyu yedi adımda seçin: ilgi alanlarınızı listeleyin, hızlı bir literatür taraması yapın, literatürdeki boşluğu bulun, konuyu genelden özele daraltın, veri ve süre açısından yapılabilirliğini sınayın, YÖK Tez Merkezi'nde özgünlüğünü kontrol edin ve iki üç seçenekle danışmanınıza gidip net bir araştırma sorusu yazın.

Bu madde konu seçme *yöntemini* anlatır. Alanlara göre güncel konu fikirleri arıyorsanız lisansüstü tez konusu önerileri, konunuzu sonradan değiştirmeniz gerekirse tez konusu değiştirme maddesine bakabilirsiniz.

Tez konusu seçimi neden bu kadar zor?

Tez konusu seçimi, yüksek lisans sürecinin en stresli aşamalarından biridir; çünkü bu karar sonraki bütün adımları belirler. Yanlış seçilmiş bir konu aylar, hatta yıllar kaybettirebilir; iyi seçilmiş bir konu ise tezin keyifle tamamlanmasını, ondan makale çıkmasını ve kariyerinizin güçlenmesini sağlar.

Zorluğun kaynağı denge kurmaktır. Çok geniş bir konu odaklanmayı imkânsız kılar; çok dar bir konuda ise yeterli kaynak ya da veri bulamayabilirsiniz. Doğru denge, araştırılabilir, özgün ve tamamlanabilir bir konudur. Bu dengeyi rastgele değil, sistemli bir yolla aramak işinizi kolaylaştırır.

İyi bir yüksek lisans tez konusunun ölçütleri

Bir konuyu kesinleştirmeden önce aşağıdaki soruların her birine "evet" diyebiliyor olmalısınız.

Ölçüt	Kendinize sorun
İlgi	Bu konuda iki yıl boyunca okumaya ve yazmaya istekli miyim?
Araştırılabilirlik	Veriye, örnekleme ya da kaynaklara gerçekten ulaşabilir miyim?
Özgünlük	Konu, yöntem, örneklem ya da bağlamdan en az birinde mevcut çalışmalardan farklı mıyım?
Tamamlanabilirlik	Programın süresi, bütçem ve becerilerimle bu çalışmayı bitirebilir miyim?
Danışman uyumu	Danışmanım bu alanda bana yol gösterebilir mi?
Etik uygunluk	Gerekiyorsa etik kurul onayı alınabilir mi?

Yüksek lisans tezinden beklenen, doktora tezinden farklıdır: yüksek lisansta alanın yöntemlerini doğru uygulayabildiğinizi göstermeniz çoğu zaman yeterlidir; doktoradaki gibi alana özgün ve kapsamlı bir katkı beklentisi genellikle daha sınırlıdır. Bu yüzden konunuzu "dünyayı değiştirecek" ölçekte değil, iyi tanımlanmış ve bitirilebilir bir ölçekte düşünün.

Adım adım tez konusu seçimi: 7 adım

1. İlgi alanlarınızı listeleyin

Lisans ve yüksek lisans derslerinden, okuduğunuz makalelerden ve varsa iş deneyiminizden sizi heyecanlandıran 5–10 genel alan yazın. Hangi derste daha fazla okumak istediniz, hangi tartışma aklınızda kaldı? Bu aşamada filtreleme yapmayın; amaç beyin fırtınasıdır.

2. Hızlı bir literatür taraması yapın

Her ilgi alanı için Google Scholar gibi bir veritabanında yaklaşık yarım saatlik bir arama yapın. Özellikle son birkaç yılın (örneğin son üç yılın) önemli makalelerine bakın ve şu sorulara hızlı cevap arayın: Bu konuda ne kadar çalışma var? Son yıllarda neler yapılmış? Tartışmalı noktalar neler? Bu adım, hangi alanların çok kalabalık, hangilerinin açık olduğunu görmenizi sağlar.

3. Literatürdeki boşluğu belirleyin

Güçlü bir tez konusu, literatürdeki bir boşluğa yanıt verir: "X konusu Y bağlamında incelenmemiştir" ya da "Mevcut çalışmalar Z yöntemini kullanmamıştır" gibi. Makalelerin sınırlılıklar ve gelecek çalışma önerileri bölümleri boşluk bulmak için en verimli yerlerdir. Boşluk bulamıyorsanız konu çok işlenmiş olabilir; daraltın ya da yön değiştirin. Boşluk türleri için literatürde boşluk nasıl bulunur maddesine bakın.

4. Konuyu genelden özele daraltın

Genel alan, alt alan ve özgül soru sırasıyla ilerleyin. Örneğin: "Eğitim teknolojisi" → "Oyunlaştırma" → "Oyunlaştırmanın üniversite öğrencilerinin motivasyonuna etkisi". Daraltmanın ayrıntıları ve örnekler aşağıdaki bölümde.

5. Yapılabilirliği (fizibiliteyi) kontrol edin

Veri toplayabilir misiniz? Örnekleme erişiminiz var mı? Etik kurul onayı alınabilir mi? Gerekli yazılım ya da ekipman elinizde mi? Süre ve bütçe yeterli mi? Kâğıt üzerinde çok çekici görünen ama verisine ulaşılamayan konular, öğrencilerin en sık takıldığı noktadır. Etik kurul gerektiren çalışmalarda süreci baştan hesaba katın; bkz. etik kurul onayı nasıl alınır.

6. Özgünlük testini yapın

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde aynı ya da çok benzer konuda tez olup olmadığına bakın. Benzer bir tez varsa sizin farkınız nerede? Aynı konu, aynı yöntem ve aynı örneklem birlikteyse özgünlük kalmaz; yöntemi, örneklemi, bağlamı ya da değişkenlerden birini değiştirerek farklılaşın. Arama ve erişim için YÖK Tez Merkezi kullanımı maddesine bakabilirsiniz.

7. Danışmanınızla görüşüp araştırma sorusunu yazın

İki üç konu seçeneği hazırlayın ve her birini bir paragrafta özetleyin: problem, amaç ve yöntem taslağı. Bu seçeneklerle danışmanınıza gidin. Danışmanın uzmanlık alanıyla örtüşen konular hem rehberlik hem de motivasyon açısından avantajlıdır; danışman konudan uzaksa süreç zorlaşır. Seçilen konu için net, ölçülebilir ve yanıtlanabilir bir araştırma sorusu yazın; iyi bir soru iyi bir

tezin temelidir. Soru yazma çerçeveleri için araştırma sorusu nasıl yazılır maddesine bakın.

Tez konusu nasıl daraltılır? Örneklerle

Daraltma, geniş bir ilgi alanını tek bir tezde yanıtlanabilecek bir soruya dönüştürme işidir. Her basamakta bir sınır ekleyin: konu, değişken, örneklem, bağlam ya da zaman. Aşağıdaki örnekler yöntemi göstermek için verilmiştir.

Genel alan	Alt alan	Daraltılmış konu
Eğitim teknolojisi	Oyunlaştırma	Oyunlaştırmanın üniversite öğrencilerinin derse katılım motivasyonuna etkisi
Örgütsel davranış	Uzaktan çalışma	Uzaktan çalışan kamu personelinde iş-yaşam dengesi ile tükenmişlik ilişkisi
Halk sağlığı	Sağlık okuryazarlığı	Bir ilçedeki yaşlı bireylerde sağlık okuryazarlığı ve ilaç uyumu
Dilbilim	Çocuk dili edinimi	İki dilli okul öncesi çocuklarda sözcük dağarcığı gelişimi

Konunuzu bir cümlede söyleyebiliyor ve bu cümlede kim, ne ve hangi bağlam soruları yanıtlanıyorsa, daraltma büyük olasılıkla yeterlidir. "Her şeyi inceleyeceğim" duygusu ise hâlâ çok geniş olduğunuzun işaretidir.

Konu seçerken yöntemi de düşünün

Konu ile yöntem birbirinden bağımsız seçilmez. Aynı konu, sorduğunuz soruya göre nicel, nitel ya da karma bir desenle çalışılabilir ve bu seçim tezin süresini, gereken becerileri ve veri ihtiyacını doğrudan belirler.

- **Nicel bir soru** ("etkisi var mı, ilişki ne düzeyde?") genellikle ölçek, anket ya da var olan bir veri seti ve istatistik analiz becerisi ister. Örneklem büyüklüğü ve ölçme aracının geçerliği önceden düşünülmelidir.
- **Nitel bir soru** ("nasıl deneyimliyorlar, neden böyle yapıyorlar?") daha küçük ama derinlemesine bir katılımcı grubu, görüşme ve kodlama becerisi gerektirir. Transkripsiyon ve analiz zaman alır.
- **Karma bir desen** iki yaklaşımı birleştirir, ama yüksek lisans süresi içinde iş yükünü belirgin biçimde artırabilir.

Kendinize şunu sorun: Bu soruyu yanıtlamak için gereken yöntemi biliyor muyum ya da süre içinde öğrenebilir miyim? Bilmediğiniz bir yöntemi seçmek yanlış değildir, ama öğrenme süresini takviminize eklemelisiniz. Konuyu seçerken bir de şunu düşünün: Bu çalışmadan bir makale ya da kongre bildirisi çıkabilir mi? Yayın potansiyeli olan konular, tezden sonraki akademik adımlarınızı da kolaylaştırır.

Danışmanla konu görüşmesine nasıl hazırlanılır?

Konu görüşmesine boş elle gitmek, danışmanın sizin yerinize konu seçmesine yol açabilir. Her seçenek için kısa bir "konu kartı" hazırlayın:

- **Çalışma başlığı:** Geçici, tek cümlelik bir başlık.
- **Problem:** Neden önemli, literatürde ne eksik?
- **Amaç ve olası araştırma sorusu:** Ne öğrenmek istiyorsunuz?

- **Yöntem taslağı:** Nicel, nitel ya da karma; veri nereden, nasıl toplanacak?
- **Riskler:** Veri erişimi, etik kurul, süre ya da beceri eksikleri.

Danışmanınızın görüşünü dikkatle dinleyin; deneyimi size zaman kazandırır. Ancak ilginizi hiç çekmeyen bir konuyu sessizce kabul etmeyin. Motivasyon olmadan uzun bir tez sürecine dayanmak zordur; çekincelerinizi açıkça söyleyip ortak bir noktada buluşmaya çalışın. Tez konusu çoğu üniversitede danışmanın önerisi ve enstitü yönetim kurulunun kararıyla kesinleşir; bu yüzden konu, sizin ve danışmanınızın birlikte savunabileceği bir konu olmalıdır.

Kötü tez konusu işaretleri ve kaçınılması gerekenler

- **"Her şeyi inceleyeceğim":** Konu çok geniş; daraltın.
- **"Bu daha önce hiç yapılmamış":** Belki yapılmamasının bir nedeni vardır: veri yoktur, ölçülemiyordur ya da anlamlı bir soru değildir. Önce bunu araştırın.
- **Moda konulara körü körüne atlamak:** Herkes aynı konuyu çalışıyorsa özgünlük alanı daralır.
- **Danışmanı dinlemeden hareket etmek:** Danışmanla sürtüşme süreci yavaşlatır.
- **"Danışmanım istedi ama beni hiç ilgilendirmiyor":** İlgi duymadığınız bir konuda uzun süre çalışmak motivasyonu tüketir; bunu en başta konuşun.
- **Konuyu kesinleştirmeden veri toplamaya başlamak:** Soru değişirse toplanan veri işe yaramayabilir.
- **Veriye erişimi varsaymak:** Bir kurumdan veri alacaksanız izni konu kesinleşmeden önce, en azından ön görüşmeyle yoklayın.

Başka bir tezin konusunu, yöntemini ve örneklemini birlikte kopyalayıp yalnız şehri değiştirmek özgün bir katkı sayılmayabilir ve jüri aşamasında sorun yaratabilir. Farkınızı bilimsel bir gerekçeyle açıklayabilmelisiniz.

Konu seçildikten sonra ne yapmalısınız?

Konu ve araştırma sorusu netleşince sırada tez önerisi vardır. Öneri metninde problem, amaç, önem, yöntem ve zaman çizelgesini yazarsınız; yapısı için tez önerisi nasıl yazılır maddesine bakın. Aynı anda literatür okumalarınızı düzenli bir kaynak yönetim aracına aktarmaya başlamak, yazım aşamasında zaman kazandırır.

Tez takviminizi de bu aşamada kurun: etik kurul, veri toplama, analiz ve yazım için gerçekçi süreler belirleyin. Aylara bölünmüş bir plan için yüksek lisans tez yazım süreci maddesi yol gösterir. Süreç ilerledikçe konunuzda küçük ayarlamalar yapmanız doğaldır; köklü bir değişiklik gerekirse resmî süreci izleyin.

Kaynaklar ve resmî bağlantılar

- YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK)
- DergiPark
- TR Dizin

Etiketler: #Strateji #Tez #Yüksek Lisans

> **YDS/YÖKDİL barajı akademik kariyerinizi engellemesin.** Zafer Hoca kursları: zaferhoca.com.tr/magaza